

## LAKIALOITE 64/2007 vp

### **Laki sairausvakuutuslain 9 luvun ja lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain 2 ja 19 §:n muuttamisesta**

#### *Eduskunnalle*

#### **ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ**

Aloitteessa ehdotetaan sairausvakuutuslakia (1224/2004) muutettavaksi siten, että perhehoitolain (312/1992) mukaisen toimeksiantosopimuksen perusteella kodissaan alle yksivuotiaalle lapselle perhehoitoa antavalle henkilölle annetaan oikeus vanhempainpäivärahaan. Lakia lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta (1128/1996) ehdotetaan muutettavaksi siten, että

alle 3-vuotiaasta sijoitettua lasta hoitavalle perhehoitajalle annetaan oikeus kotihoidon tukeen. Aloitteen tavoitteena on lisätä sijaisvanhempain toimimisen kannustavuutta ja vähentää lasten hoitamista laitoksissa. Aloitteen toteuttaminen vähentää yhteiskunnalle aiheutuvia kokonaiskustannuksia laitoshuollon vähentyessä.

#### **PERUSTELUT**

Stakesin mukaan vuonna 2006 oli kodin ulkopuolelle sijoitettuna 15 628 lasta ja nuorta. Edellisestä vuodesta sijoitettujen määrä kasvoi 312 lapsella ja nuorella. Sijoitettujen kokonaismäärä on kasvanut viime vuosina 2—5 prosentin vuosivauhtia. Yhä useammin, ja Suomessa useammin kuin muissa Pohjoismaissa, sijoituspaikkana on laitos. Kodin ulkopuolella asuvista lapsista ja nuorista vain kolmasosa kasvaa sijaisperheessä.

Perhehoito on henkilön hoidon, kasvatuksen tai muun ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä hänen oman kotinsa ulkopuolella yksityiskodissa. Hoitomuodon tavoitteena on tarjota mahdollisuus perheenomaiseen hoitoon ja läheisiin ihmissuhteisiin sekä edistää hoidettavan

perusturvallisuutta ja sosiaalista kehitystä. Perhehoitoon sijoitetaan yleensä nuorimmat sijoitusta tarvitsevat, ja monet lapset kasvavat sijaisperheissään vauvasta aikuisiksi asti. Perhehoitoa koskevat säännökset sisältyvät sosiaalihuoltolain (710/1982) 25—26 a §:ään ja perhehoitajalakiin (312/1992). Perhehoitoa annetaan lähinnä perhehoitajalain tarkoittaman toimeksiantosopimuksen perusteella tai ostopalveluperiaatteella. Toimeksiantosopimussuhteinen perhehoito perustuu sosiaalilautakunnan ja sijaisvanhempien väliseen sopimukseen.

Sijaisperheistä on pulaa, ja samaan aikaan yhä pienempien lasten tarve pitkäaikaiseen perheenomaiseen hoitoon on kasvanut. Sijaisvanhempain ovat keskimäärin 50-vuotiaita. Noin kol-

mannes perhehoitajista jääkin eläkkeelle seuraavien viiden vuoden aikana. Sijaisperheitä tarvitaan pikaisesti lisää, ja niiden saaminen on mahdollista vain parantamalla vaativaa hoitotyötä tekevien sijaisvanhempien asemaa, arvostusta ja palkkaa.

On arvioitu, että laitoshoidon maksaa kolmessa päivässä saman verran kuin perhehoito kuukaudessa. Kunta maksaa perhehoitajalle toimeksiantosopimuksen perusteella hoitopalkkiota vähintään 310,44 euroa kuukaudessa perhehoidossa olevaa henkilöä kohti ja korvausta lapsesta aiheutuvista kuluista. Perhehoitajan keskimääräinen kuukausiansio on Perhehoitoliitto ry:n vuonna 2005 tekemän selvityksen mukaan 420 euroa kuukaudessa. Perhehoitajat ovat edelleen keskenään eriarvoisessa asemassa saamansa palkkion ja kulukorvausten suhteen, sillä kunnat arvioivat vapaasti hoidon vaativuuden ja vähentävät palkkiota esimerkiksi hoitajan kodin ulkopuolella suorittaman työn perusteella. Suomessa perhehoitajien palkkiot alittavat pohjoismaisen tason. Muissa Pohjoismaissa perhehoitoa on määrätietoisesti tuettu ja siten on pystytty lisäämään tämän tärkeän kasvatustyön tarjoajia.

### ***Vanhempainpäiväraha ja kotihoidon tuki***

Perhehoitajat ovat viestineet, että lapset ovat moniongelmaisempia ja sairaampia eli voivat sijoitettaessa nykyisin huomattavasti huonommin kuin muutamia vuosia sitten. Sijoitetut lapset tarvitsevat tavallista enemmän huomiota, suojelua, hoivaa ja turvallisia olosuhteita, eikä etenkin pienimpien lasten kohdalla ole mahdollista toimia perhehoitajana vastuullisesti ja käydä samalla työssä kodin ulkopuolella. Yhteiskunnan sijaisvanhemmalle maksaman taloudellisen korvauksen tulee olla sen suuruinen, että vanhemmalla on varaa jäädä kotiin hoitamaan alle 3-vuotiaasta sijoituslasta. Jos lapsi joutuu päivähoidon liian varhain, se vaikeuttaa turvallisen kiintymyssuhteen luomista.

Sijaisvanhemmalla, jonka taloudessa lapsi vakituisesti asuu, on oikeus hoitovapaaseen, osittaiseen hoitovapaaseen sekä tilapäiseen hoitovapaaseen samalla tavoin kuin lapsen kanssa samassa taloudessa asuvalla biologisella tai adop-

tiovanhemmalla. Oikeutta sairausvakuutuslain mukaiseen, palkkatuloja korvaavaan vanhempainpäivärahaan ja työsopimuslain mukaiseen äitiys-, isyys- tai vanhempainvapaaseen ei ole eikä myöskään oikeutta kotihoidon tukeen. Jäädessään kotiin hoitamaan lasta sijaisvanhempi menettää palkan lisäksi usein työsuhteisiin liittyvät etuudet, kuten lomaoikeuden, määrävuosilisät ja eläkekertymän kyseiseltä ajalta. Hoitopalkkion ja kulukorvauksen ei voida katsoa korvaavan sijaisvanhemman kotiin jäämistä. Perhehoitajat kantavat yhteiskunnallista vastuuta lapsista, jotka tarvitsevat hoitoa oman biologisen perheensä ulkopuolella. Vaikka perhehoito tapahtuu vapaaehtoisuuden pohjalta, taloudellisen vastuun tulee nykyistä selkeämmin olla yhteisesti jaettu.

Vanhempainvapaa on tarkoitettu lapsen hoitamista ja vanhemman ja lapsen välisen kiintymyssuhteen muodostamista varten. Sijaisäiti ei ole synnyttänyt, mutta vauvaikäisen lapsen sijaisvanhemman tehtävä ei hoitotyön osalta poikkea biologisen vanhemman tehtävästä muutoin kuin imetyksen kohdalla. Hyvän hoito- ja kiintymyssuhteen muodostumista tulisi tukea riippumatta hoitavan aikuisen ja vauvan juridisesta suhteesta. Perhehoitajalle tulisi antaa oikeus biologisten perheiden vanhempainpäivärahaa kautta vastaavaan ajanjaksoon eli 263 päivään, noin 10 kuukauteen.

Laissa kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta perhehoito rinnastetaan laitoshoidon. Lain 19 §:n mukaan tukea ei makseta jatkuvassa laitoshoidossa tai siihen verrattavassa hoidossa olevasta lapsesta siltä ajalta, jonka hoito kestää yli kolme kuukautta. Lastensuojelulain (683/1983) perusteella huostaan otetun lapsen osalta tuen maksaminen lakkaa, kun lapsen hoito ja kasvatus on järjestetty kodin ulkopuolella. Esimerkiksi Helsingin kaupunki on päättänyt tukea alle kolmivuotiaiden kotihoitoa kaksinkertaistamalla tähän ikäryhmään kuuluvien sijaislasten hoitopalkkion edellyttäen, että lapsi hoidetaan kotona eikä päivähoitossa. Tällainen ratkaisu on edullisempi kuin päiväkotipaikan järjestäminen, etenkin kun useat sijoituslapset olisivat päiväkodissa ns. erityislapsia. Kotihoidon

tuki tulee laajentaa koskemaan alle 3-vuotiasta hoitavia perhehoitajia.

Myös lapsiasiavaltuutettu on todennut, että lapsella tulisi olla oikeus samanlaisiin tukimuotoihin riippumatta siitä, miten hänen biologiset vanhempansa ovat omasta kasvatustehtävästään suoriutuneet. Oikeuksien hoitovapaaseen ja sen perusteella maksettavaan kotihoidon tukeen tulisi määräytyä sille henkilölle, joka tosiasiallisesti hoitaa lasta.

Aloitteen kustannukset ovat noin 2 000 000 euroa.

Tämä aloite on osa kristillisdemokraattisen eduskuntaryhmän vaihtoehtobudjettia.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

*että eduskunta hyväksyy seuraavat lakiehdotukset:*

## 1.

### Laki

#### sairausvakuutuslain 9 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
muutetaan 21 päivänä joulukuuta 2004 annetun sairausvakuutuslain (1224/2004) 9 luvun 8 §:n 4 momentti sekä  
lisätään 9 luvun 1 §:ään uusi 4 momentti ja lukuun uusi 12 a § seuraavasti:

#### 9 luku

##### **Vanhempainpäivärahat**

##### 1 §

##### *Oikeus vanhempainpäivärahaan*

Vanhempainpäivärahaa koskevia säännöksiä sovelletaan myös vakuutettuun, joka antaa perhehoitajalain (312/1992) 1 §:n mukaisen toimeksiantosopimussuhteen perusteella perhehoitoa, ja vakuutettuun, joka on avioliitossa hoitoa antavan henkilön kanssa eikä asu välien rikkoutumisen vuoksi hänestä erillään.

##### 8 §

##### *Vanhempainraha*

Vanhempainrahaan ei ole oikeutta, jos lapsi on otettu lastensuojelulain (683/1983) mukaisesti huostaan. Vanhempainrahaa maksetaan kuitenkin sellaiselle lapsen äidille tai isälle, joka huostaanotosta huolimatta osallistuu edelleen

lapsen hoitoon, sekä perhehoitajalaissa tarkoitettulle perhehoitajalle, jonka hoitoon huostaan otettu lapsi on sijoitettu.

##### 12 a §

##### *Perhehoitajan vanhempainraha ja isyyusraha sekä vanhempainrahakausi*

Perhehoitajan vanhempainrahaan ja osittaiseen vanhempainrahaan on oikeus vakuutetulla, joka on ottanut hoitoonsa vuotta nuoremman lapsen edellyttäen, että hän osallistuu lapsen hoitoon eikä ole ansiotyössä tai muussa omassa työssä lukuun ottamatta omassa kotitaloudessa suoritettavaa työtä.

Perhehoitoa antavan perheen vanhempainrahaan oikeutetulla isällä on oikeus isyyusrahaan siten kuin tämän luvun 6 ja 7 §:ssä säädetään.

Perhehoitajalle maksetaan vanhempainrahaa tai osittaista vanhempainrahaa ajalta, jonka lapsen hoito jatkuu, kunnes lapsen saapumisesta perheeseen on kulunut 263 arkipäivää. Vanhempainrahakautta pidennetään siten kuin 10 §:n 3 momentissa säädetään, jos samalla kertaa on

otettu hoidettavaksi useampia vuotta nuorempia lapsia.

Jos perhehoitajan vanhempainrahakaudella alkaa oikeus uuteen äitiys- tai vanhempainrahaan taikka perhehoitajan vanhempainrahaan, edellisen vanhempainrahan maksaminen päät-

tyy uuden äitiys- tai vanhempainrahakauden tai perhehoitajan vanhempainrahakauden alkaessa.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2008.

## 2.

### Laki

#### lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain 2 ja 19 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
muutetaan lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta 20 päivänä joulukuuta 1996 annetun lain (1128/1996) 19 § sekä  
lisätään 2 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

#### 2 §

##### *Määritelmät*

Vanhempaan ja muuhun huoltajaan rinnastetaan perhehoitaja, joka antaa perhehoitajalain (312/1992) 1 §:n mukaisen toimeksiantosopimussuhteen perusteella perhehoitoa.

#### 19 §

##### *Maksaminen laitos- ja perhehoidon aikana*

Laitoshoidolla tai siihen verrattavalla hoidolla tarkoitetaan elatuksen sisältävää kunnan tai

kuntayhtymän järjestämää sairaala- tai laitoshoidoa. Laitoshoidon ei pidetä perhehoitajalain perusteella annettavaa perhehoitoa sijaisperheessä.

Tukea ei makseta lapsen huoltajalle jatkuvassa laitoshoidossa tai siihen verrattavassa hoidossa olevasta lapsesta siltä ajalta, jonka hoito kestää yli kolme kuukautta.

Lapsen vanhemmalle, huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle maksettu kotihoidon tuki päättyy, kun lapsi sijoitetaan lastensuojelulain (683/1983) mukaisena toimenpiteenä kodin ulkopuolelle.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2008.

Helsingissä 21 päivänä syyskuuta 2007

Päivi Räsänen /kd  
Bjarne Kallis /kd  
Toimi Kankaanniemi /kd

Kari Kärkkäinen /kd  
Sari Palm /kd  
Leena Rauhala /kd